

Anmeldelser

Tips om medisinsk litteratur, andre bøker, filmer og elektroniske medier som bør anmeldes, sendes tidsskriftet@legeforeningen.no

Bedrer god diabetesbehandling livskvaliteten?

Siri Næss, John Eriksen

Diabetes og livskvalitet

133 s, tab, ill. Oslo: Norsk institutt for forskning om oppvekst, velferd og aldring (NOVA), 2006. Pris NOK 180
ISBN 82-7894-236-6

Diabetes er en kronisk sykdom som stiller store krav både til helsevesenet og til den enkelte pasient for at behandlingen skal bli vellykket både på kort og lang sikt. Pasientmedvirkning er etter hvert også blitt

en sentral del av all diabetesbehandling. Ofte kan det være en motsetning mellom de kortsiktige og de langsiktige målene, for eksempel helsevesenets ønske om en så god metabolsk kontroll som mulig for å unngå senkomplikasjoner på den ene siden og pasientenes opplevelse av livskvalitet på den andre.

I *Diabetes og livskvalitet* tar forfatterne opp nyere, spesielt norsk forskning om temaet diabetes og livskvalitet. Særlig har de lagt vekt på egne arbeider fra Helseundersøkelsen i Nord-Trøndelag, men også annen relevant norsk og internasjonal forskning er referert.

Målgruppen er litt uklar. For de fleste som arbeider mye med diabetes, er sannsynligvis hovedinnholdet kjent, mens det for personer innen helsevesenet som har mindre kunnskap om diabetes og diabetesbehandling, burde det være mye ny kunnskap. Det er i liten grad ekskluderende medisinsk terminologi, slik at boken også er tilgjengelig for lesere uten spesielt inngående medisinske kunnskaper. Den er systematisk bygd opp og relativt lettlest. Hovedbudskapene kommer klart frem i faktabokser og illustrasjoner. Særlig er kapitlet om mestring og mestringsstrategier interessant.

Litteraturreferansene er litt vanskelig tilgjengelige. Disse ville blitt mer oversiktlige hvis de var nummerert i teksten. En av svakhetene er også at boken, særlig i de innledende kapitlene, bærer preg av noe mangelfull medisinsk kunnskap. Det blir

derfor en del medisinske faktafeil og unøyaktigheter som burde vært unngått.

Uten å foregripe bokens konklusjoner er det et tankekors at i en periode hvor man lager strengere behandlingsmål for blod-sukker og HbA1c, synes å være dokumentasjon som viser at livskvaliteten er best hos de pasientene hvor blodsukkernivået ikke er spesielt godt regulert.

Tor Claudi

Rønvik Legesenter
Bodo

Ny stein til den psykologiske og psykiatriske grunnmur

Trine Anstorp, Kirsten Benum,
Marianne Jacobsen, red.

Dissosiasjon og relasjonstraumer

Integrering av det splittede jeg. 303 s.
Oslo: Universitetsforlaget, 2006. Pris NOK 349
ISBN 82-15-00714-7

Dette er et grundig, detaljert og gjennomarbeidet verk. Boken er først og fremst egnet for, og beregnet for, psykologer og psykiatere, men også andre med spesiell interesse eller erfaring vil kunne ha glede av den. Den omhandler forståelse av posttraumatisk stresslidelse og dissosiative lidelser – et felt som lenge har vært underprioritert hva gjelder interesse, bevilgninger, behandlingstilbud og ikke minst oppdatert litteratur på et skandinavisk språk. Men boken har relevans for forståelse av også en rekke andre psykiske lidelser. Derfor er den interessant og berikende for dem som arbeider med personlighetsforstyrrelser, angstlidelser, krise/akuttpsykiatri, psykoterapi generelt osv. Den utfyller og overlapper i forhold til annen nyere litteratur om affektbevissthet, tilknytningsteori, hukommelse og nevrobiologi.

Her er både norske og utenlandske bidragsytere. Dette gjør tilfanget rikt og variert samt at det belyser problemstillinger fra flere kanter, både med henblikk på forståelse av lidelsene og spesifikke behandlingstilnæringer. Jeg tror det også bidrar til å nedtone noen av de faglige konfliktene som har preget feltet gjennom lengre tid. F.eks. ble jeg litt engstelig da jeg i et av de første kapitlene leste at man ikke ønsket å gå inn i noen polemikk om «falske minner» i forhold til avdekking av fortrengete minner. Videre lesing av boken gir trygghet på at forfatterne har respekt for den fare

suggesjon fra terapeuter (og andre) kan utgjøre. Også et annet tema preget av høy temperatur i den faglige debatten om dissosiativ identitetsforstyrrelse (multipel personlighet), er nyansert og grundig beskrevet.

Boken er ikke spesielt lettlest. Det skyldes nok først og fremst at den er så omfattende og systematisk, men formen og språket er godt og levende. Den bør på pensumlisten for psykiatere og psykologer og inngå i de psykiatriske institusjoners bibliotek.

Thomas Small

Avdeling for personlighetspsykiatri
Ullevål universitetssykehus

Ny bok om statistikk

Odd O. Aalen, red

Statistiske metoder i medisin og helsefag
335 s, tab, ill. Oslo: Gyldendal Akademisk,
2006. Pris NOK 390
ISBN 82-05-34685-2

Det finnes et svært stort antall innføringsbøker i medisinsk statistikk. Dette illustrerer et stort marked og også den store utfordringen det er å gjøre dette fagområdet, som er essensielt innenfor eksperimentell, klinisk og epidemiolo-

gisk medisinsk forskning, tilgjengelig for leger, sykepleiere, tannleger, ernæringsfysiologer og andre som arbeider innen helsefagene. Elementær kunnskap i statistikk er nødvendig både for å kunne lese medisinske tidsskrifter og for forskeren som ønsker å beherske enkle metoder og statistisk programvare. Erfaringsmessig har det vært vanskelig å finne gode lærebøker på engelsk og enda vanskeligere på norsk.

Denne boken har utgangspunkt i Odd Aalens *Innføring i statistikk med medisinske eksempler* (1), men er nå betydelig utvidet og omarbeidet. Det er kommet fem nye kapitler og fem medforfattere, alle knyttet til det fremragende biostatistiske miljøet ved Universitetet i Oslo. De nye kapitlene omhandler kliniske forsøk, epidemiologiske prinsipper, logistisk regresjon,

levetidsanalyse og bayesiansk statistikk. Alle disse kapitlene gir en god innføring i de respektive temaer, men er av noe varierende omfang med tanke på format, historikk og litteraturreferanser.

De første kapitlene gir en innføring i tallenes betydning i medisinen, med mange gode og interessante medisinske eksempler. Det er også en relativt grundig (i forhold til mange andre innføringsbøker) behandling av tilfeldighet og sannsynlighet og elementære og sentrale statistiske fordelinger (for eksempel binomisk, normal og Poisson-fordeling). Boken gir en innføring i elementære statistiske tester, både parametriske (t-tester) og ikke-parametriske (Wilcoxon's toutvalgstest og Wilcoxon's test for paradata) samt khikvadrattester for telledata. Et kapittel er viet lineær regresjon og korrelasjon. For nybegynnere vil det være nyttig at boken viser hvordan forskjellige type analyser kan gjøres med statistikkpakken SPSS.

En betydelig styrke ved boken er et stort antall oppgaver med fasit. Fordi statistikk ikke kan læres uten oppgaveløsning og praktiske øvelser, gjør dette at boken er velegnet for innføringskurs i medisinsk statistikk ved alle typer helsefaglige utdanninger. Videre bør boken finnes i bokhyllen til alle som arbeider med medisinsk statistikk. Den anbefales alle som ønsker en innføring i faget.

Stein Emil Vollset

Seksjon for epidemiologi og medisinsk statistikk
Institutt for samfunnsmedisinske fag
Universitetet i Bergen

Litteratur

1. Aalen O. Innføring i statistikk med medisinske eksempler. 2.utg. Oslo: Ad Notam Gyldendal, 1998.

Ledelse – en utfordring for leger

Tor Høst

Ledelse i helse- og sosialsektoren

274 s, tab, ill. Oslo: Universitetsforlaget, 2005.

Pris NOK 299

ISBN 82-15-00784-8

Generelt er boken delt i beskrivelser av organisasjoner og ledelse generelt og det som gjelder helse- og sosialsektoren spesielt. Beskrivelse og kommentarer til generelle teorier og forskningsresultater innen ledelse

er gjenkjennbar fra annen type litteratur innen feltet. Den mer spesielle delen knyttet til helse- og sosialsektoren er av større interesse. Forfatteren kjenner sosialsektoren best, og mange eksempler er derfra.

Første kapittel beskriver betingelse for ledelse. Beskrivelsen av fagbyråkratiet er gjenkjennbar og nyttig. Beskrivelsen av organisasjoner som politisk system kan direkte overføres til de fleste av våre kliniske avdelinger og er konkret og nyttig spesielt for leger som ønsker å forsøke seg som leder for første gang. Neste kapittel beskriver ledelse innen sektorene generelt, men fokuserer på utfordringer for ledere i en kunnskapsorganisasjon og de problemene som kan møte førstelinjeledere som må fremstå som «først blant likemenn» i en organisasjon med sterk omsorgskultur.

Ledelse og lederrollen samt teorier knyttet til dette beskrives i en egen del. Boken kan leses uten å bruke for mye tid på denne delen derom man ikke er spesielt interessert. Imidlertid bør kapitlet om ledelse som utøvelse av makt være interessant for mange leger.

Bokens tredje og fjerde del er de mest interessante. Nye trekk og trender ved ledelse i offentlig sektor beskrives og begreper som «new public management» gjennomgås. Leserene bør spesielt merke seg det praktisk nyttige som omhandler strategisk ledelse, målstyring og kvalitetsledelse. Begreper som kunder, tilbud og etterspørsel kan være provoserende for noen og introduseres i en sammenheng leger ikke er vant til.

Den delen av boken som omhandler endring og konflikthåndtering, er absolutt den viktigste og mest praktiske delen for ledere i dagens helsetjeneste. Forfatteren beskriver organisasjonsendringer og den motstand slike medfører uten å gi mange forslag til løsninger. Det som skrives om lokale endringsmodeller og egenanalyse som problemløsningsmetode, er imidlertid verdt å merke seg på alle nivåer i dagens spesialisthelsetjeneste. Endringer i en organisasjon, noe helsetjenesten opplever i stor grad i disse tider, medfører en åpenbar risiko for utvikling av konflikter. Kapitlet om konflikthåndtering og ledelse er derfor spesielt viktig og nyttig for dagens ledere.

Generelt er boken verdifull lesing både for nye og mer erfarne ledere i helse-tjenesten. Ledere med en viss erfaring vil få mer ut av boken enn ledere uten erfaring eller teoretisk bakgrunn. For ledere innen spesialisthelsetjenesten er det en mangel at boken ikke omtaler de spesielle utfordringene foretaksreformen har medført. De lojalitetskonfliktene som mange legerledere opplever både i forhold til kolleger og pasientbehandling, berøres bare delvis. Tabeller og figurer er oversiktlige, men står ikke alltid i forhold til innholdet i teksten.

Gudmund Marhaug

Barne- og ungdomsklinikken
St. Olavs Hospital

Elementært om astma og eksem i arbeidslivet

Christer Olofsson, Eva-Maria Dufva, red.

Astma, allergi og eksem i arbeidslivet

182 s, ill. Lund: Studentlitteratur, 2006.

Pris SEK 224

ISBN 91-44-04353-8

Denne boken er skrevet med tanke på leger i primær- og bedriftshelsetjenesten, men er for elementær og langdryg til å kunne anbefales for dem. Den omhandler situasjonen for arbeidstakere med astma og eksem

i alminnelighet. Den er skrevet slik at det trengs lite medisinske forkunnskaper for å lese den med utbytte, og den kan sikkert være av interesse for andre i bedriftshelsetjenesten og personer med ansvar for helse og miljø i bedrifter. Redaktørene er henholdsvis allmennpraktiker og forsikringslege og «ombudsman» i Astma- og Allergiforbundet. Med seg har de fire overleger og professorer. De enkelte kapitlene er ikke signert.

Boken er delt i to, først 90 sider om de medisinske aspektene, herunder også forsikring og råd om yrkesvalg. Reglene for sykepenge, forsikring og yrkesskadeerstatning i Sverige er nokså forskjellige fra våre. Det er denne delen jeg tror leger vil ha liten nytte av. Det som står, er riktig nok (bortsett fra at asbest er blitt erstattet med arsenikk som årsak til lungekreft), men det blir for elementært og noen ganger for upresist («Astma, allergi och eksem är som regel diagnostisk klart avgränsbara sjukdomstillstånd.») og med mange gjentakelser. Hovedbudskapene er samlet i en rekke faktabokser. Etter min mening legges det for liten vekt på betydningen av å eliminere, eller i alle fall redusere, skadelig eksponering så langt som råd. Nyere internasjonale retningslinjer er klare på at personer med allergisk astma må bort fra utløsende eksponering for å forhindre kroniske plager (1, 2).

Den andre delen av boken finner jeg langt mer interessant. Der møter vi 12 reelle kaser med til dels ulik yrkesbakgrunn (baker, billakkerer, møbelsnekker, tannlege, tømmer, ekspeditør, barnepleier, frisør, sprøytelakkerer, resepsjonist) og får tilgang på anamnese, diagnostikk og behandling samt en arbeids- og forsikringsmedisinsk bedømmelse. Denne delen er instruktiv og morsom å lese, men altså ikke tilstrekkelig til at boken kan anbefales for leger.

Håkon Lasse Leira

Arbeidsmedisinsk avdeling
St. Olavs Hospital